

gen hibás alakban jutott miránk. A nyomtatványok, főleg a régiéek, ép úgy térnek el egymástól mint a ránkmaradt különféle kéziratok. ¹⁾ A zsidó exegetikai tudomány, egy minden jogos követelésnek megfelelő jó kiadásnak hiányában, az Onkelós fordításának minden eltérő olvasását gondosan gyűjtegeti és szorgalmasan felhasználja. ²⁾ Kéziratunk számos ily eltérő, nagyrészt igen szép, olvasást nyújt. ³⁾

(Vége következik.)

ADALÉK AZ 1848—49-ki HAZAI HIRLAPIRODALOM BIBLIOGRAPHIÁJÁHOZ.

Közli: Cs. J.

Sziunyei József úr, a hazai hirlapirodalom bibliographiájának egyik legszorgalmasabb művelője, a „Vasárnapi ujság“ 1865. évi folyamában: ⁴⁾ „Hirlapirodalomunk a 19-ik században“ cím alatt egy nagy gonddal készült cikksorozatot indított meg, melyben az 1848—49-ben napvilágot látott hirlapokat és folyóiratokat jeles bibliographiai apparatussal ismertette.

A Nemzeti Múzeum könyvtára, a munka sorrendjében az 1848—49-ben megjelent hirlapok és folyóiratok rendezését látván szükségesnek, a példányok összeállításánál azon szomorú tapasztalásra jött, hogy ez időből származó gyűjteménye fölötté hiányos és csonka.

Hogy tehát ezt még idejében kiegészíthesse s a hiányzó hirlapokról egy lehetőleg teljes jegyzéket összeállíthasson, Sziunyei úrnak főntemlített közleményét használta alapul s az abban felsorolt adatokat a saját teljes és csonka példányaival összehasonlítva, azokat részint helyreigazította, részint kiegészítette.

¹⁾ Lásd Luzzatto „Philoxenus, sive de Onkelosi chaldaica pentateuchi versione“ stb. „Ohêbh-ger“ cím alatt héber nyelven (Bécs, 1830.) megjelent könyvét, főleg a bevezetést, X. l. folyt.

²⁾ Lásd Luzzatto, i. h. 30—80 l., és Levy, Chald. Wörterbuch über die Targumim (Lipese, 1868.), II. köt., előszó.

³⁾ M. I. könyv. első 25 fejezetére nézve a Múzeum héber kézíratairól szóló fennemlített német jelentésben több mutatványt közöltem.

⁴⁾ A 43—53 számokban.

Ez összehasonlításnak eredménye azon jegyzék, melyet ezenel közreboocsátva oly kérelemmel fordulunk a hazai közönséghez, hogy azok, a kik a Múzeum hiányos készletét kiegészíteni képesek, ajánlataikat, az ár meghatározása mellett a Nemzeti Múzeum könyvtárához nyujtsák be.

Jegyzéke azon hírlapoknak és folyóiratoknak, melyeket a Nemzeti Múzeum könyvtára megvásárolni óhajt.

Magyar nyelvűek.

1. Ábrázolt folyóirat később Képes Ujság. 1848-i folyama. (Megjelent Kassán encyclopedicus tartalommal.)
2. Alföldi Hírlap 1848—49-ki folyama. (Megjelent Debreczenben.)
3. Arad 1848-ki folyamából a jul.-decz.-i félév.
4. Aradi Hirdető 1848-ki folyamából az első 12 szám és az 1849-ki folyam egészen.
5. Brassói Lap 1849-ki folyamából: 1, 2, 4, 11—19 számok.
6. Budapesti Híradó 1848-ki folyamából jul. 1-től jul. 15-ig terjedő számok.
7. Charivari (Magyar) 1848-ki folyam sept. végéről a két utolsó szám.
8. Debreczeni Lapok 1849-ki folyamából az első 7 szám. (Febr. 27-től márt. 13-ig.)
9. Debreczen-Nagyvárad i Értesítő 1848—1849-i folyama egészen.
10. Egyházi Litteraturai Lap (a Religio és Nevelés melléklete) 1848-ki folyama.
11. Ellenőr (kolozsvári lap) 1848-ki folyamából a 111-ik szám után következő számok, ha megjelentek? Szinnyey szerint nov. 10-én 109-ik számmal, az oroszok betörése következtében hirtelen szünetet vett, de mert a múzeumi példányban a 110-ik és 111-ik szám még teljesen megvan s az utolsóban egy cikksorozat folytatatik, föltehető, hogy még tovább is járt. De ha nem is járt tovább, bibliographiai szempontból kívánatos, hogy a folyamnak utolsó száma constatáltassék.

12. Erdélyi Hiradó, később Kolozsvári Hiradó 1848-ki folyama. (Az elsőnél a 374, a másodiknál a 94. szám az utolsó)

13. Erdélyi Protestáns egyházi beszédek Tára 1848-ban megjelent II-ik és utolsó füzete. (Kolozsvár szerk. Szász Károly.)

14. Esti Lapok 1849-ki folyamából: 5, 36, 41, 78 debreczeni és 1, 3, 4, 7, 16, 24 és ezeket követő pesti számok jul. közepeig.

15. Figyelmező 1848-ki folyama s az 1849-ki folyamból jul. 2-től aug. 1-ig Pozsonyban kiadott számok.

16. Forradalom 1849-ki folyamából annyi szám a mennyi Magos Ernő szerkesztésében megjelent.

17. Forradalom 1849-ki Táncsics Mihály által röpirvekben Debreczenben és Pesten szerkesztett folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

18. Forradalom. (Politikai röpirat, szerk. Erdélyi Arthur.) 1849-ki folyamából annyi szám a mennyi megjelent. Az első szám megjelent Pesten, 1849. jul. 10-én „Márciusius Tizenötödike“ alakjában, Lukács László nyomdájában. Sz. úr nem említi.

19. Futár 1849-ki folyamából a 2, 3, és ezt követő számok, ha megjelentek? (Sz. úr szerint csak egyetlen egy szám jelent meg, mely a könyvtárnak megvan.)

20. Gazdasági Lapok 1849-ki folyama egészen.

21. Gyógyszerészi hírlap 1848-ki folyamából az okt-decz.-i számok. (Megjelent Nyitrán.)

22. Hazánk (győri lap) 1848-ki folyam II. félvéből az aug. 10-ét követő számok. (Meggzűnt aug. 14-én.)

23. Hetilap 1848-ki folyamából az I. negyedben megjelent számok.

24. Honi Irodalmi Hirdető 1848-ki folyama.

Hon és külföld, lásd a Mult és Jelenet.

25. Honvéd (kolozsvári lap) 1849-ki folyamából a 197-ik sz

26. Jelenkor 1848-ki folyama egészen (ut. sz. 76, jun. 29.)

a Társalkodó melléklappal együtt.

27. Jövő 1848-ki folyamából az első és utolsó 23 szám. (Decz. 1-től decz. 28-ig.)

28. Katholikus Iskolai Lapok 1849-ki folyama egészen. (Jan. 2-től jun. 26-ig.)

29. Kis követ (kolozsvári lap) 1848-ki folyamából, a jan. 2-től febr. 6-ig megjelent 1—6 szám.

Kolozsvári Hetilap, lásd a Mult és Jelent.

30. Komáromi Lapok 1849-ki folyamából minden egyes szám. (Jul. 11-től okt. 1-ig 1—68 sz.)

31. Köztársasági Lapok 1848-ki folyamából 13-ik számtól kezdve tovább. — Sz. úr nem említi mikor szűnt meg, de mert a többi lapok nem említik, következteti, hogy csakhamar betiltatott.

32. Különféle viszonyokra vonatkozó papi dolgozatok. (Szerk. Szenczi Fördös Lajos Kecskeméten) 1849-ki folyamán.

33. Magyar Akadémiai Értesítő 1848-ki folyamából az első 3 szám. (Több nem jelent meg.)

34. Magyar Gazda 1848-ki folyamán I. félév. 3, 30, 31, 36, 56, II. félév. 9, 11, 12, 18, 22 és ezt követő számok.

35. Magyar Őr (kath. lap.) 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi jan. 26-tól márcz. közepeig megjelent.

36. Márczius Tizenötödike 1849-ki folyamából: 1—5, 7, 8, 11—17, 19, 20, 22—25, 27, 37, 38, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 52, 54, 72, 74, 77, 79, 80—82, 86, 87 és 88 debreczeni számok. — Sz. úr szerint a „Márczius“ 1849-ki folyamából Pesten csak két szám jelent meg; a Múzeum és az Akadémia birja a 3-ik számot is, mely Pesten jan. 4-én kelt.

Sz. úr szerint Debreczenben jan. 14-én indult meg újra és máj. 1-ig jelent meg 67 számban a debreczeni városi nyomdában. — Ezt akképen helyreigazítjuk, hogy nem január, hanem február 14-én indult meg újra Debreczenben és nem a városi, mely az idétt nagyon is igénybe volt véve, hanem a Kolozsvárról ideiglenesen Debreczenbe áttett nyomdában adatott ki, nem május 1-ig 67, hanem május 31-ig 92 számban. A tévedés onnan eredhetett, hogy 1849 april 24-étől kezdve, egyszerre két „Márczius“ létezett, egy pesti és egy debreczeni; a pestit Gaal József, a debreczenit Pálffy Albert szerkesztette. Ez tartott egész máj. 31-ig, a mikor a debreczeni „Márczius“ a pestibe beolvadt s a szerkesztést jun. 7-én ismét Pálffy Albert vette át. Az utolsó pesti szám a 67-ik jul. 6-án kelt, mivel 7-én a kormány által további megjelenése betiltatott.

37. Miskolczi Értesítő 1848—49-ki folyamán egészen. (Megjelent Miskolczon hetenként, később minden nap 4-edrétben félíven, Okruczky Aurel szerkesztése alatt, Tóth Lajos nyomdájában.) — Sz. úr nem említi.

38. Mult és Jelen, később Jelen 1848-ki folyama egészen, a Hon és Külföld és Kolozsvári Hetilap mellékletekkel együtt. (Utolsó szám a 37-ik, máj. 9-én jelent meg.)

39. Munkások Ujsága 1848-ki folyama egészen. (Április 2-től decz. 29-ig 1—26. számig.)

40. Nemzeti Ujság 1848-ki folyamából a jan.—áprilisi s a Nemzeti 1848-ki folyamából a 48. és 164-ik szám.

41. Nemzetőr 1849-ki folyamából az 1. és egyedüli szám.

42. Népbárátja 1848-ki folyamából: 5, 29 és 1849-ből 1—5, 8, 12, 13, 14, 16—24 számok.

43. Népelem 1848-ki folyamából az első 12 szám.

44. Nevelési Emléklapok 1848-ban megjelent V-ik füzeté. (Szerk. Dr. Tavassy Lajos, pesti ev. gymn. igazgató.)

45. Nővilág 1849-ki folyama. (Augustusban betiltatott.)

46. Orvosi Tár 1848-ki folyama egészen.

47. Öreg A, B, C, vén emberek számára (Vas Gerebentől) 1848 márcz.—áprilisban megjelent számok. (Összesen 4 szám jelent meg.)

48. Pénzügyi levelek 1848-ki folyamából jun.—sept.-ben megjelent 4 szám.

49. Pesti Divatlap 1849-ki folyamából annyi szám a mennyi megjelent. — Sz. úr nem említi, de Vahot Imre, a „Március” juniusi számaiban s más lapokban hirdetvén rá előfizetést kilátásba helyezi, hogy jul. 1-étől fogva meg fog jelenni.

50. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap 1848-ki folyama.

51. Radikál Lap 1848-ki folyamából a 32-ik szám.

52. Religio 1849-ki új folyamából az első 9 szám.

53. Szegedi Hírlap 1849-ki folyamából: 3—15, 18—29, 32 és ezt követő számok. (Sz. úr szerint aug. 1-ig járt.)

54. Természetbarát és Ipar és Természetbarát (kolozsvári lap) 1848-ki folyama. (Utolsó szám a 33-ik.)

55. Tiszavidéki Ujság 1849-ki (szegedi lap) folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

56. Törvényhozási és Törvénykezési Lapok (szerk. Tóth Lőrincz) 1848-ki jul.—decz.-i folyama.

57. Való 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi junius hónapban megjelent.

58. *Vasárnapi Ujság* (Brassai-féle) 1848-ki folyama egészen. (Megszűnt novemberben.)

Német nyelvűek.

59. *K. k. priv. Agramer politische Zeitung* 1848—1849-ki folyama a *Luna* mellékklappal együtt.

60. *Allgemeine Pest-Ofner Zeitung* 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent. (Megjelent júliusban.)

61. *Der 14. April* 1849-ki folyamából április—júliusban megjelent számok.

62. *Arader Kundschaftsblatt* 1848-ki folyamából az első 12 szám; 1849-ki folyamából a július—decemberi félv.

63. *Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde* (a *Siebenbürg. Wochenbl.* melléklete.) 1848—49-ki folyama egészen.

64. *Blätter vom Baume der Erkenntniss* 1848. nov. 11-én megjelent röpvékből, a 2-ik és ezt követő számok. — Az első szám végén kilátásba helyeztetik, hogy a 2-ik szám kedden fog megjelenni. — Megjelent Pesten: Lantossy József bizományában, Eisenfels Rudolf nyomdájában, 1 félv. ívrétkben. — Sz. úr nem említi.

65. *Briefe eines Magyaren an seinen Freund Michl an der Donau, dem Rhein, der Spree, der Elbe und der Ostsee.* 1848-ban Pozsonyban megjelent füzetekből az I—II-ik füzet.

66. *Constitution des Thierreiches im Jahre 1848* című röpvékből 2-ik számtól kezdve annyi szám, a mennyi megjelent. Az első szám végén olvasható, hogy a 2-ik szám legközelebb fog megjelenni. — Megjelent Pesten, Beimel Józsefnél, 4-edrétű félv. szöveg közötti metszetekkel. — Sz. úr nem említi.

67. *Eltern-Zeitung* 1848. aug.—decz. folyama.

68. *Der emanzipirte Satanas* (magyaróvári lap) 1848-i folyamából az első és utolsó 12 szám.

69. *Die (zweite dritte stb.) Epistel der Ungarn an die Wiener* 1848 novemberben megjelent röpvékből annyi szám, a mennyi megjelent. — Az első levél végén, mely novemb. 26-án Eisenfels Rudolf nyomdájában jelent meg Pesten, a második levél megjelenése is kilátásba helyeztetik. — Sz. úr nem említi.

70. *Freiheitsbote* (szegedi lap) 1849-ki folyamából anynyi szám, a mennyi juliusban megjelent.

71. *Fünfkirchner Zeitung* 1848-ki folyama egészen.

72. *Der grosse Pfaffenzwicker* 1848-ki röpívekből megjelent két szám. — (Megjelent Győrött.)

73. *Ein Jeder muss es wissen* 1848-ban megjelent röpívekből a 3-ik számtól kezdve tovább. — Az 1-ső és 2-ik szám, 4-edrétű félvén jelent meg Pesten, Lukács és társa nyomdájában. — Sz. úr nem említi.

74. *Das Junge Ungarn* 1848 ápril—juliusban megjelent folyama,

75. *Kaschau-Eperieser Kundschaftsblatt* 1848—49-i folyamai.

76. *Katholische Zeitung* (zágrábi lap) 1849-ki folyamából, a mennyi megjelent.

77. *Közlöny*¹⁾ des Teufels 1848-ki folyamából annyi füzet, a mennyi megjelent.

78. *Kronstädter Zeitung* 1849-ki folyamából a 15 19-ik szám.

79. *Lucifer* (varasdi lap) 1848-ban megjelent számai.

80. *Morgenröthe* 1848-ki jan.—juliusi folyama.

81. *Neue politische Ofner-Pester Zeitung. Gemeinnützige Blätter.* 1848 május—decemberi folyama.

82. *Oberungarische illustrierte Zeitung* (kassai. lap) 1848-ki folyama.

83. *Opposition* 1848-ki folyamából 1—4, 6—23, 25, 26, 28, 29—47, 49—50, 52, 54—62, 64, 66, 67—78, 80—89, 91—95, 97—99, 101, 104, 105—106, 108—112, 115—116, 119, 120—123, 125, 128, 133, 134, 137—141, 142 és 151 számok; és az 1849-ki folyam egészen. — Sz. úr szerint csak május-juliusban jelent meg.

84. *Der Patriot* (pesti lap) 1848-ki folyamából jun. 1-től aug. 31-ig (1—76.) terjedő számok.

85. *Der Patriot* (aradi politikai-belletristikai hetilap) 1848 jul.—decz. folyama egészen és 1849-ből anynyi, a mennyi megjelent.

¹⁾ A hasonzímű „Közlöny“ hivatalos lapról Sz. úr állítja, hogy aug. 5-én jelent meg utoljára Aradon 163-ik számmal; a Nemzeti Múzeum, Horváth Lajos úr szíveségéből nyert, teljes példányában, a 163-ik szám után még 2 aradi szám következik s az utolsó aug. 11-én kelt.

86. Pester Kundschaftsblatt und Auktionsblatt 1848-ki folyamából 23, 72, 78, 80, 81—83, 87, 92, 98 és ezt követő számok; az 1849-ki folyam egészen.

87. Pester Kourir 1849-ki folyamából 1-ső és 62-ik szám. (Sz. úr szerint apr. 20-án megszűnt.)

88. Pester Zeitung 1849-ki folyama egészen.

89. Pressburger deutsche Zeitung 1848-ki julius—augustusi folyamából az első 12 szám; hasonlóképp a Hungaria mellékletéből 1—12-ig terjedő számok.

90. Pressburger (städtische) Zeitung 1848-ki folyam. I-ső félév 7, II-ik félév 25, 145 és ezt követő számok december végeig; 1849-ki folyamából 186, 272, 294 számok. A Pannoniából 1848-ki folyam. I-ső félév 56, 60 és ezt követő számok junius végeig; II. félév 1—17, 41, 50 és ezt követő számok; 1849-ki folyamból jan. 1—31-ig megjelent számok. (Ekkor megszűnt.)

91. Pressfrei Flugblätter (pécsi hetilap) 1848-ki folyamából aprilisban megjelent számok.

92. Satellit (a Siebenbürger Wochenblatt melléklapja). 1849-ki folyama.

93. Der Schmetterling (Der Spiegel melléklapja). 1848 julius—septemberi folyama.

94. Semliner Blätter 1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi május—juniusban megjelent.

95. Der Serbe 1848-ki folyamából annyi, a mennyi megjelent. (Megjelent Karloviczon.)

96. Der Spiegel 1848-ki folyamából a 39 és az oktob.—decemberi kiadásból (mely Der wahre Ungar melléklete volt) 5, 7, 8, 20—22 számok.

97. Stundenblumen der Gegenwart (a Siebenbürger Wochenblatt melléklapja). 1848—49-ki folyama egészen.

98. Südslavische Zeitung (zágrábi lap) 1849-ki folyama.

99. Der Südungar (temesvári lap) 1848-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

100. Telegraph 1848-ki folyamából a 3-ik szám.

101. Temesvárer Wochenblatt 1848-ki folyamából I-ső félév egészen, a II-ik félévből a 45-ik szám; 1849-ki folyam. I-ső félév 15 és II-ik félévből 1—26 számok. — Melléklapjaiból a

1. Beiblatt z. Temesvárer Wochenblatt. — 2. Anhang z. Temesvárer Wochenblatt 1848—49-ki folyamai és 3. Temesvárer Anzeiger-ből 1849 sept.—deczemb. folyama.

102. Transylvania (brassói lap) 1848-ki folyamából a 6-ik szám és 1849-ki folyama egészen.

103. Der Ungar 1848-ki folyamából 105, 162-ik szám.

104. Der Ungar Allgemeine Zeitung stb. 1848-ki oktob.—deczemb. folyamából 36, 74, 78 számok; az 1849-ki folyamából annyi a mennyi január, május és június hónapokban megjelent.

105. Ungarn und Deutschland. (Megjelent Bécsben Töltényi szerkesztése alatt) 1848-ki folyamából a jul.—decz. félv.év.

106. Der ungarische Israelit 1848-ki máj.—septemb. folyama.

107. Versammlung der Buda-Pester Fratschle-
rinen 1848-ki folyamából a 3-ik, melynek czíme: Dritte grosse
Versammlung stb., az 5-ik mely ismét „Fünfte grosse Versamm-
lung“ és a többi számok. (Megjelent Pesten, Bauer Ph. szerkesz-
tése alatt, Lukács és társa nyomdájában 4-rétű félv.év. a címlapon
egy fametszettel.) — Sz. úr nem említi.

108. Versammlung der Spatzen und anderer Vö-
gel in Budapest, abgetauscht von E. März 1848-ki folyamából
annyi szám, a mennyi megjelent. — Sz. úr szerint csak 6 szám
jelent meg. De mert a múzeumi egyik számon az előbbi „Ver-
sammlung“ mintájára az áll: „Dreissigste grosse Ver-
sammlung“ s egy másik számon: „48-te grosse Versamm-
lung“ föltehető, hogy 6-nál több szám jelent meg belőle.

109. Volksfreund 1848-ki június—deczemberi folyama.

110. Die Volksstimme 1848-ki folyamából annyi szám a
mennyi megjelent. — Megjelent Pesten, Steiniz és Schindler szer-
kesztése alatt, Eisenfels R. (később Kozma Vazul) nyomdájában.
Juliusban havonként 2-szer, augustusban hétfőt kivéve, minden nap
egy 4-edrétű félv.év. — Sz. úr nem említi.

111. Völkerbund 1848-ki folyamából annyi szám, a meny-
nyi megjelent. — (Megjelent Bécsben, Orosz József szerkesztése
alatt, hetenként háromszor ívrétben, „von Franz Edlen von Schmid“
nyomdájában. A múzeumi csonka példányok egyes számai a jun.—
júliusi datumot viselik. — Sz. úr nem említi.

112. Der wahre Ungar 1848-ki folyamából a 21-ik és
75-ik szám.

113. Wegweiser (Der Ungar melléklapja) 1848-ki folya-
mából 4, 8, 14, 15, 16, 17, 37—44 számok.

Egyéb nyelvűek.

114. La Hongrie (magyar érdekek közlönye Párizsban,
Bogdán Lajos szerkesztése alatt) 1848—49-ki folyamai.

115. La Hongrie en 1848 (párizsi haviközlöny, szerk. Bol-
dényi Szabó Pál, 1848—49-ki folyamai.

116. Napredak (szerb karloviczi lap) 1848 decz.—1849
juniusi folyama.

117. Narodne Novine (zágrábi lap) 1848—49-ki folyamai,
a Danica melléklappal együtt.

118. Novy Serbsky Ljetopis 1848—49-ki folyamai.

119. Pozornik (a szerb vojvodina közlönye Zimonyban)
1849-ki folyamából annyi szám, a mennyi megjelent.

120. Prjatelj ludu 1848-ki folyama.

121. Serbske narodne novine és Serbsky narodni
list 1848-ki folyama.

122. Slovacke Novini 1848-ki, Pozsonyban megjelent
július—deczemberi folyama.

123. Slovenski Jug (zágrábi lap) 1848 okt.—49 septemb.
folyama.

124. Slovenski Pozornik (szakolczai lap) 1849-ki fo-
lyama a Zitva melléklappal együtt.

125. Slovenskije Narodnje Novini 1848-ki folyama
jun. 9-ig, Orol melléklappal együtt. — (A főlapból a 292-ik s a
melléklapból a 97-ik szám az utolsó.)

126. Szerb néplap 1848-ki folyama.

127. Trnavsky Posel 1848—49-ki folyama. (Megjelent
Nagyszombatban.)

128. Vjesznik (ujvidéki, később zimonyi szerb lap) 1848—
49-ki folyama.

129. Amiculu poporului 1848-ki folyama.

130. Gazetta Transylvaniei (brassói román lap) 1848
—49-ki folyama egészen; a Foiaia melléklapból 1848-ki foyam
10, 16, 18 és 27 számok s az 1849-ki foyam egészen.

Végre a felsoroltakon kívül mindazon hírlapok,
röpiratok és kisebb nyomtatványok, melyek 1848—
49-ben vidéken megjelentek.